

Osnovna šola Pivka
Turistični krožek
Šolsko leto 2009 / 2010

24. FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA

RAZISKOVALNA NALOGA NA TEMO
MOJ KRAJ, MOJ PONOS

NAŠ KRAJ SKOZI ČAS

Pivka, januar 2010

Mentorici: Vida Smerdel
Mariza Golle

ZAHVALA

Tako kot že nekaj let doslej smo se tudi letos z veseljem lotili izdelave turistične naloge. Iskali smo lastne ideje, povprašali pa smo tudi naše starše, stare starše, druge sorodnike in prijatelje. Vsi so se radi odzvali in nam pomagali pri izdelavi naloge z idejami in pobudami v želji, da bi Pivka postala turistično prepoznavna.

Za pomoč smo se obrnili tudi na člane Turističnega društva Pivka, ki so se z veseljem odzvali.

Naše delo je podprl župan občine Pivka, ki nas je še posebej spodbujal, saj so prav nove turistične pobude pomembne za Pivko in njen razvoj.

Vsem se za pomoč in podporo pri našem delu lepo zahvaljujemo.

POVZETEK NALOGE

ŠOLA: OSNOVNA ŠOLA PIVKA, Prečna ulica 3, 6257 PIVKA

Tel: 05 757 04 80

fax: 05 757 04 81

e-mail: os.pivka@guest.arnes.si

NASLOV TURISTIČNE NALOGE:

NAŠ KRAJ SKOZI ČAS

Avtorji:

1. Benjamin Smrdelj 9.b
2. Teja Volk 9.a
3. Teja Sedmak 9.a
4. Sara Čelhar 8.a
5. Maja Kapelj 8.a
6. Sandi Tomšič 9.a
7. Iza Tomšič 9.b

Mentorici: Vida Smerdel in Mariza Golle

Povzetek:

Želja prebivalcev občine Pivka je hitrejši razvoj turizma. Imamo bogato naravno in kulturno zgodovinsko dediščino. Naravne znamenitosti so dokaj dobro izkoriščene. Med pohodniki so priljubljene in lepo obiskane markirane poti na Sv. Trojico, Vremščico in Osojnico. Dolgoletno tradicijo ima tudi Tek presihajočih jezer. V zadnjem času se je močno razmahnilo konjenišstvo, saj imamo kar nekaj označenih poti za ježo. Enkrat mesečno je lepo zaživela kmečka tržnica. Obiskane so tudi turistične kmetije v občini. Tudi v Muzeju vojaške zgodovine se pogosto kaj dogaja.

Zato smo se odločili, da bi morala postati bolj razpoznavna tudi naša kulturna dediščina.

V sodelovanju s Turističnim društvom Pivka bomo tako dopolnili že obstoječe turistično informativne table. S temi tablamy bomo opozarjali obiskovalce na kulturne in arhitekturne znamenitosti našega kraja. V nalogi smo predstavili kar nekaj zanimivosti, ki so vredne ogleda. Največji delež pri reklamiranju in trženju naše ponudbe pa bo morala prevzeti občina skupaj s Turističnim društvom. Člani turističnega krožka smo vedno pripravljeni pomagati, tudi z idejami za pripravo reklamnega materiala, ki bo na voljo obiskovalcem.

Ko bomo v spomladanskem času table izdelali in namestili, bomo poskrbeli za njihovo predstavitev v lokalnih časopisih in na spletni strani šole in občine.

Turistično nalogo imamo predstavljeno na naši šolski internetni strani, po en izvod se nahaja pri mentoricih in na Občini Pivka.

1. UVOD

1.1. PREDSTAVITEV IZBRANE TEME IN STRUKTURE NALOGE

V nalogi predstavljamo naravno in kulturno dediščino ter ljudi, ki so pomembno zaznamovali naše kraje. Letošnja tema je zelo široka. V skupnih pogovorih smo ugotovili, da imamo veliko zanimivih stvari, ki jih lahko pokažemo obiskovalcem.

Imamo reko Pivko s številnimi presihajočimi jezeri in še vedno čistimi izviri pitne vode. Zaradi tega imamo dokaj razvito pohodništvo, kolesarstvo in konjenišstvo. Poleg tega imamo precej kulturno-zgodovinskih znamenitosti, kot so Parska golobina, ostanki gradu Kalec, ostanki srednjeveškega gradu Šilentabor, značilno pivško hišo, številne kamnoseške mojstrovine, značilne za naše kraje (kamniti križi, pokopališki stebri, portali). Po naših cerkvah srečamo precej del znanih umetnikov: zlati oltarji v Narinu, oltar Francesca Robbe v Slavini, Kregarjeve freske in slikana okna ter dela Jožeta Plečnika v Pivki. Imamo ohranjene utrdbe Alpskega zidu na Primožu in Habjanovem hribu. Najnovejša pridobitev je Muzej vojaške zgodovine v Pivki.

Poleg tega pa smo ponosni tudi na ljudi, ki so živeli pred nami in so pomembno zaznamovali naš kraj. Omenili bomo samo nekatere. Vsi poznamo pisca in skladatelja pesmi in narodnega buditelja Miroslava Vilharja. Nekaj let je v naših krajih živel Fran Levstik, kjer naj bi dobil navdih za povest o Martinu Krpanu. V Zagorju je bila rojena pisateljica zgodovinskih povesti Lea Fatur. V Petelinjah se je rodil duhovnik, narodni in kulturni delavec dr. Anton Požar.

Naš kraj je lep in zanimiv. Poleg vseh dejstev, ki smo jih že našli, ga takšnega delajo tudi ljudje, ki tu živijo. Ponosni smo, da živimo na Pivškem.

Vse to želimo deliti z obiskovalci naših krajev. S krajevnim turističnim društvom smo se dogovorili, da bomo izdelali dopolnilne turistično informacijske table. S temi tablam bomo opozarjali obiskovalce na naše kulturne in arhitekturne znamenitosti.

Table bomo izdelali v okviru tehniške delavnice ob Pomladnem dnevu v mesecu marcu. Skupaj s člani turističnega društva jih bomo potem namestili na ustrezna mesta.

1.2. UPORABLJENE METODOLOGIJE PRI IZDELAVI NALOGE

Najprej smo obiskali knjižnice in iskali ustrezno literaturo. Ob številnih pogovorih so se porajale vedno nove ideje, o katerih smo skupno razmišljali in jih nato selekcionirali.

Pri delu smo se posluževali različne literature iz knjig in časopisov. Pri tem nam je bilo v pomoč tudi krajevno kulturno društvo Lipa. Na terenu smo se pogovarjali z ljudmi in tako zbrali veliko zanimivih informacij.

Ob vsakem srečanju smo nalogo s prispevki dopolnjevali in jo nadgrajevali.

1.3. OPREDELITEV VIROV, UPORABLJENIH V RAZISKAVI

Veliko podatkov smo našli v literaturi, drugače pa so nam bili glavni vir domačini, sorodniki in prijatelji, ki so odgovarjali na vprašanja. Na podlagi tako zbranih podatkov je nastala naša naloga.

1.4. OPREDELITEV SKUPINE ZA IZBIRO PREDLAGANE TEME

Letošnja razpisana tema »MOJ KRAJ – MOJ PONOS« se nam je takoj zdela zanimiva.

Že Valvasor je v svoji Slavi Vojvodine Kranjske opisal naše kraje kot nekaj posebnega. Tudi ljudi s Pivškega je opisal kot posebneže, ki niso podobni svojim sosedom, prebivalcem Vipavske doline niti Notranjcem, ampak se držijo svojega govora in načina

življenja. Danes se od svojih sosedov ne razlikujemo več, razen po načinu govora (narečju). Naša pokrajina, njene naravne in kulturne danosti pa so za nas zanimive in pomembne. Med starejšimi ljudmi so še vedno žive pripovedke o graščakih, ki so nekoč živeli tod, o Martinu Krpanu, ... Veliko znajo povedati o pisateljih, pesnikih, slikarjih, kamnosekih in kiparjih, ki so živeli ali pa samo ustvarjali v naših krajih.

Po sledih teh pripovedi smo prišli do zanimivih odkritij.

V nalogi smo opisali naravno in kulturno dediščino na Pivškem. Natresli smo tudi nekaj zanimivosti o ljudeh, ki so pomembno zaznamovali naše kraje.

2. RAZISKOVALNI DEL

2.1. VSEBINSKA IZHODIŠČA TURISTIČNE NALOGE

Kako ljudi usmeriti, da bi poleg pokrajine občudovali tudi kulturne in arhitekturne posebnosti naših krajev?

Odločili smo se, da bomo izdelali dopolnilne informativne table.

Po sledi pisanih virov in pripovedovanja ljudi smo odkrili marsikaj zanimivega. Te kulturne in arhitekturne posebnosti smo se odločili pokazati tudi drugim. Ker smo zbrali precej materiala, bomo v prihodnosti poskušali oblikovati tudi zgibanke, ki bodo obiskovalcem v pomoč pri raziskovanju naše dediščine.

2.2. RAZISKAVA- PREDVIDENE OMEJITVE IN POTEK RAZISKAVE

Raziskava je potekala v jesenskih in zimskih mesecih. Srečevali smo se zjutraj pred poukom in po pouku ter se pogovarjali o možnostih novih turističnih ponudb v Pivki.

Brskali smo po spletnih straneh, iskali po literaturi, računalniško oblikovali nalogo, fotografirali na terenu in se pogovarjali z ljudmi, ki so nam povedali marsikaj zanimivega.

2.3. REZULTATI RAZISKAVE

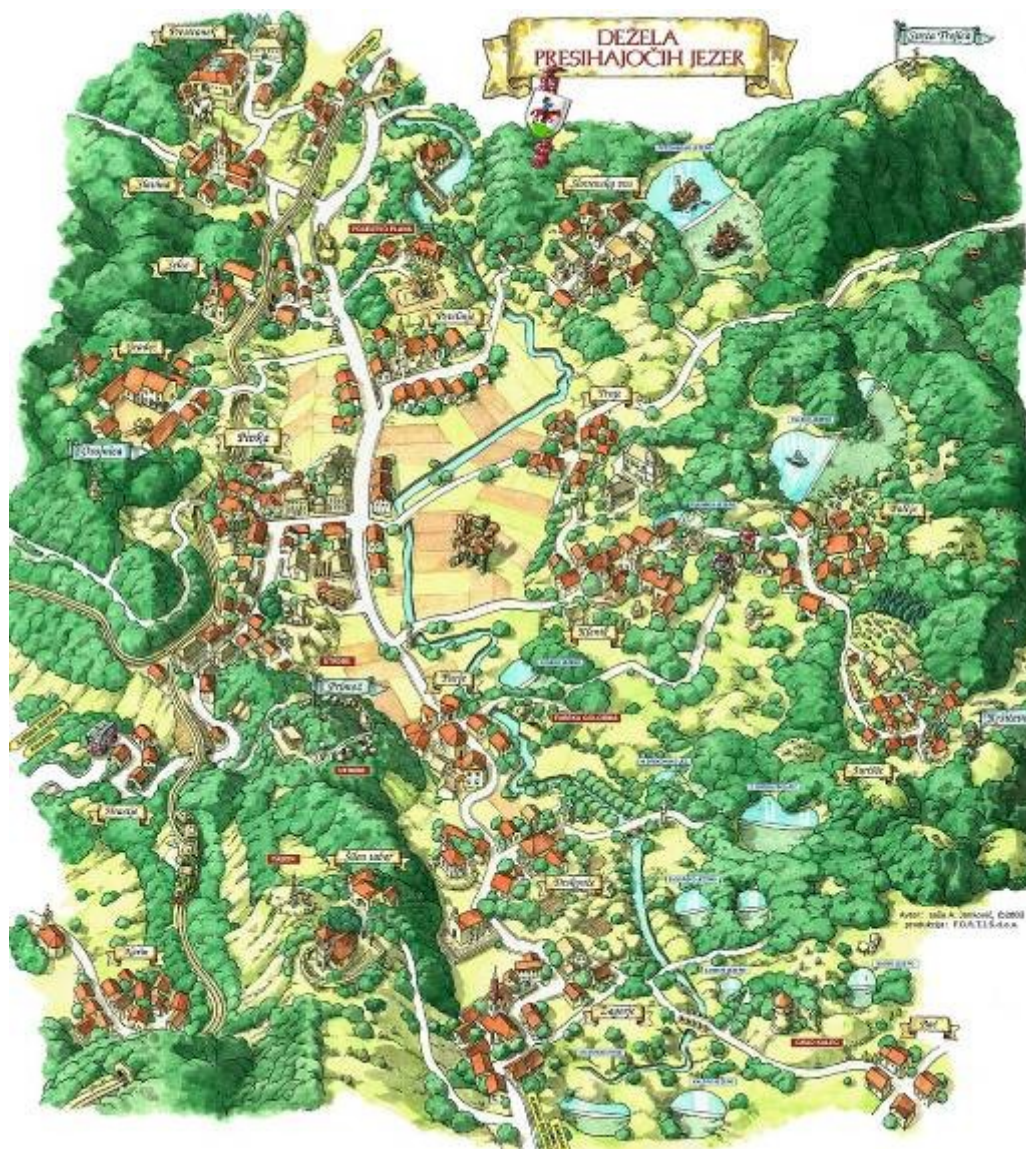
Menimo, da nam je s predstavljenimi turističnimi nalogami uspelo prepričati člane Turističnega društva Pivka. Skupaj bomo izdelali dopolnilne informacijske table. Upamo pa, da bomo lahko sodelovali tudi pri oblikovanju zgibank.

3. OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA

3.1. PREDSTAVITEV IDEJE

Kratek zgodovinski oris

Občina Pivka je nastala konec leta 1994 z razdelitvijo postojnske občine. Ime je dobila po naselju Pivka, ki je edino mestno naselje v občini.

Kraj je imel v svoji skoraj 700-letni zgodovini več imen. Prvotno ime Sancti Petri super Piucha, ki je hkrati najstarejša omemba kraja, je iz leta 1300. Listina oglejskega patriarha Petra Gere omenja, da je patriarh »podelil goriškima vojnima veteranoma Henriku in Giraldu v fevd ozemlje v Šempetru na Pivki«. V zgodovinskem zborniku iz leta 1855 navaja zgodovinar Peter Hitzinger v delu navedene listine dobesedno Št. Peter na Pivki.

Naselje je dobilo sedanje ime Pivka po drugi svetovni vojni. Pivka dandanes obsega naselja Radohova vas, Hrastje in vas pod cerkvijo, ki je hkrati najstarejše jedro Pivke.

Slika Pivke

Ozemlje je bilo poseljeno že v prazgodovini, o čemer pričajo najdbe v Parski golobini, o kasnejših poselitvah s svojimi imeni pričajo številna Gradišča.

Parska golobina

Nad desnim bregom Pivke se v strmem pobočju vzhodno od vasi Parje odpira široko obokani vhod v Parsko golobino. Po ljudskem izročilu naj bi golobina dobila ime po skalnih golobih, ki so svoj čas gnezdili v njej.

Raziskave v jami so odkrile sledove predzgodovinskih kultur iz stare kamene dobe – paleolitika, kar sovпада z zadnjim obdobjem ledene dobe.

Znanstveniki so razbrali kulturni razvoj ledenodobnega lovca, ki se je tu občasno zadrževal.

V jami je našel zaščito pred ostrim vremenom in zunanjimi nevarnostmi. Tu si je kuril ogenj, izdeloval orodje, kosal lovski plen ter puščal za seboj orodja in ostanke pojedlin. Odkritja obsegajo lobanjo in kosti jamskega medveda ter drugih živali, dve ognjišči s koščki oglja, umetne izdelke iz raznih vrst kremenca in vulkanskih kamnin. To so rezila, noži praskala, strgala, ubodala, konice, odbitki in drugo.

Najdbe v predjamskem prostoru Parske golobine, kot so keramika in železni predmeti, pa izpričujejo prisotnost človeka tudi v bronasti in železni dobi ter v srednjem veku.

Slika Parske golobine

Izrazito prehodnost ozemlja so doumeli že graditelji starorimskih cest pred 2000 leti, pred kakimi 1000 leti pa so dolino dodobra poselili naši slovanski predniki. Ohranjeni urbarji za gospostvi Postojna in Prem iz leta 1498 dokazujejo, da je vseh 29 sedanjih vasi živelo že tedaj.

V 15. stoletja so bile tukajšnji kraji podložni posvetni gosposki na Premu ali v Postojni ter cerkveni gosposki v Košani ali Slavini. In tisti časi so bili prav kruti. Prebivalstvo so zdesetkali siloviti turški vpadi in kužne bolezni, tako da je bilo ob koncu stoletja veliko število kmetij opustelih, na nekaterih pa so se že naselili prišleki, ki so pred Turki pribežali z jugoslovanskega juga. Ljudje so si opomogli šele v 17. stoletju, ko je oživelo tovarništvo proti Reki in Trstu.

Urbarji kažejo, da so se naši predniki pred 500 leti ukvarjali s poljedelstvom, ovčerejo in gozdarjenjem, na košanski strani tudi s pašno svinjerejo – z vsem, kar so jim omogočale naravne danosti. Prehodnost ozemlja je pogojevala tudi tovarništvo na Krpanov način, kasneje pa furmanstvo, zmeraj navezano tudi na gozd in les. Odtod so na obeh omenjenih rekah že od srednjega veka sem zraven mlinov tudi žage.

Zaradi različnega kamninskega sestava in različne propustnosti tal so bili mlini in žage številčnejši in močnejši na Reki, ponikujoča in poplavna Pivka pa je v svojem zgornjem toku marsikatero pomlad in jesen postregla s številnimi presihajočimi jezerci in jezери, ki še dandanes vzbujajo veliko pozornost. Največja med njimi sta Petelinjsko in Palško jezero.

Za suknjo toplejša Košanska dolina je dajala nekaj možnosti tudi za sadjarstvo, burjasta Zgornja Pivka pa je tudi z nadmorsko višino svojega dna na povprečno 550 metrih bolj silila k gozdarjenju in prevoznistvu.

FURMANSTVO

Furmanstvo se je razvilo ob koncu 15. in začetku 16. stoletja, v 18. stoletju pa se je po novih ali prenovljenih cestah močno razmahnilo. Pomembna pot je vodila od Dunaja do Trsta in Reke. Furmani so tovorili predvsem les, seno, led, oglje, drva za kurjavo, sol, sladkor in drugo. Napadali so jih roparji, rokovernjači in biriči, zato so vozili v skupinah. Ustavljali so se v furmanskih gostilnah, kjer so dobili hrano in oskrbo za živali. Propadati so začeli v začetku 19 in 20 stoletja, ker so vozove spodrinili železniški vozovi in tovarnjaki. Vse več ljudi pa si je iskalo zaslužka v hitro razvijajočih se obmorskih mestih, največ v Trstu.

Novi vek se je na Pivškem zgodil sredi 19. stoletja. Napovedali sta ga dograditvi železnice Dunaj–Trst 1857. leta in njenega odcepa Št. Peter–Reka nekaj let pozneje, ozavestil pa ga je znameniti Pivški tabor na Kalcu poleg Zagorja 9. maja 1869. Ob podpori pivških veljakov ga je sklical na Kalcu bivajoči pesnik, glasbenik in politik Miroslav Vilhar (1818–1871). Pivčani so se tedaj prvič zavedali samih sebe in svoje slovenske biti. Poslej se je gospodarsko in kulturno življenje spreminjalo v temeljih.

Ta čas sta pomembno zaznamovali dve osebnosti: Miroslav Vilhar in Lea Fatur.

M IROSLAV VILHAR

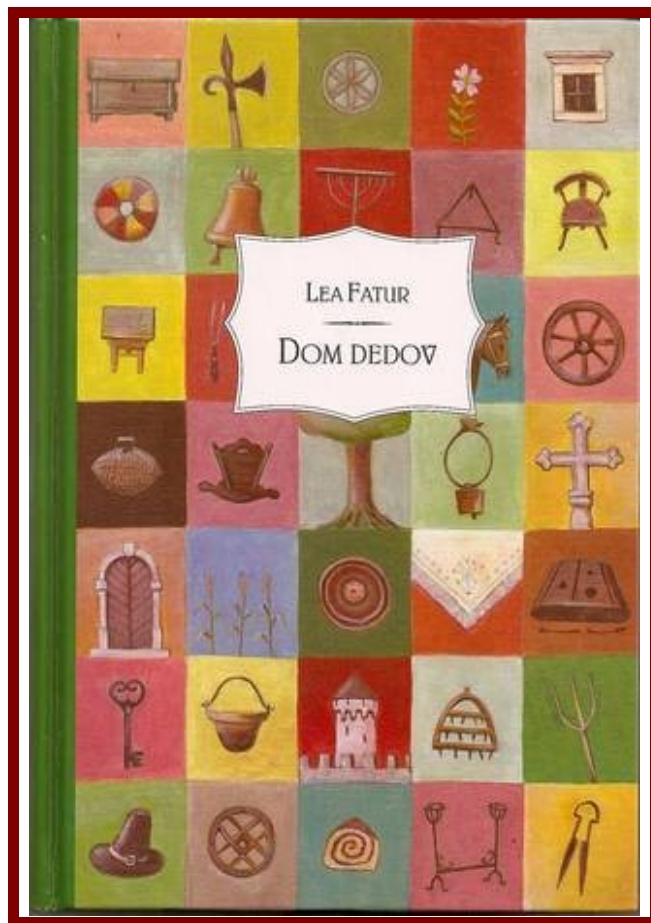
Med ljudmi je ostal Miroslav Vilhar v spominu kot pisec in skladatelj pesmi, ki so ponarodele. Ob njegovem imenu pa se spominjamo tudi gradu Kalč, ki je bil dolgo časa v rokah rodbine Vilhar.

Miroslav Vilhar se je rodil 1818 v Planini pri Rakeku. Študiral je pravo na Dunaju in v Gradcu. Rad se je družil s svojimi vrstniki in pisal ljubezenske pesmi. Ker je le malo študiral, mu je oče njegov študij prekinil in mu zapustil grad Kalč v oskrbo. Poročil se je z bogato hčerko oskrbnika graščin v Senožečah. Žena mu je rodila osem otrok in tako je jeseni 1858 leta na Kalč prišel za domačega učitelja Fran Levstik, ki je tu preživel dve leti in pol. Prav tu naj bi dobil motiv za Martina Krpana, ki ga imajo za svojega tudi drugi slovenski kraji. Levstik se je zaradi različnih nazorov sporekel z Vilharjem in odšel iskat drugo službo v Trst.

Veliko Vilharjevih pesmi je ponarodelih in so žive še danes: Zagorski zvonovi, Po jezeru, Lipa zelenela je, ...

Pesmi je ustvarjal z lahkoto, hkrati pa je pisal verze in melodijo. Svoje pesmi je za takratne čase pisal v izredno lepem in čistem slovenskem jeziku. Bil je narodno prebudni delavec, ustanovitelj čitalnic, glavni pobudnik tabora na Kalcu 9. maja 1869 in povezovalc Pivke s kulturnim in političnim življenjem celotne Slovenije. Bil je spoštovan človek, za njim je ostal spomin, ki še vedno živi med mlajšimi rodovi.

Zunanji znak razvoja je bilo ustanavljanje prvih lesnoindustrijskih obratov (Križaj in Medica v Št Petru) in razmah trgovine. Kljub vmesnim kriznim letom in prvemu valu izselitev čez morje je Pivška kotlina doživela prvi opazen razcvet prav v zadnjem desetletju avstro-ogrskega cesarstva, malo pred izbruhom 1. svetovne vojne, ki je hudo prizadela tudi tukajšnje ljudi.

Sledili sta več ko dve črni desetletji italijanske okupacije in fašističnega raznarodovanja, ki pa so se mu Pivčani tigrovsko upirali. Na težke čase med svetovnima vojnama danes spominjajo velike vojaške utrdbe v prevrtanem in zabetoniranem Primožu in pod Habjanovim hribom; bile so del velikanskega Alpskega obrambnega zidu, ki pa nikdar ni služil svojemu namenu.

V začetku leta 1941 so dolino pozelenele italijanske vojaške uniforme, pripravljajoče napad na prvo Jugoslavijo. Jeseni 1943 so se Pivčani množično pridružili narodnoosvobodilni vstaji Primorske. Medvojni bratomorni spopadi so se teh krajev komaj dotaknili. A po nekajdnevnem slavlju ob prihodu partizanske vojske zadnje dni aprila je začetek maja prinesel nov strah in trepet, saj se je 97. nemški korpus s 16.000 vojaki in oficirji, ki se je vkopal na Bistriškem, predal s podpisom predaje šele 7. maja 1945 zjutraj, kar se je zgodilo na štabu IV. korpusa jugoslovanske armade v Zagorju.

Začetnemu navdušenju ob koncu vojne je že v prvih naslednjih letih sledila streznitev in huda gospodarska ter politična kriza, ki je tudi iz teh krajev pognala na tuje več sto mladih ljudi. Vseeno pa je 100 let za prvim pomembnim razvojnim sunkom v drugi polovici 20. stoletja sledil drugi, tehnološko revolucionaren; njegovi sadovi v gospodarstvu, šolstvu in kulturi so temelj naše današnjosti v samostojni državi Sloveniji.

Zgodovinske in kulturne znamenitosti

KAMNITI KRIŽI

Med dragoceno kulturno in krajinsko dediščino Pivke, eno izmed njenih najbolj razpoznavnih znamenj, sodijo kamniti križi.

Ljudsko kamnoseštvo je doživelo v 17. stoletju pravi razcvet. E. Cevc v članku Umetnostna preteklost na Pivki omenja reliefe s Križanim v Sevcah iz leta 1661 ter kamnite križe ob cestah, najraje na križpotjih, sredi vasi in na poljih. Nekatera so na vzpetinah, na vidnejših točkah, izjemoma tudi na višjem hribu daleč od naselij, kakršen je Osojnica.

Križi so dvignjeni na visoke stebre, kar je značilnost pivške deželice. Vzori zanje so verjetno prišli s soslednjega Krasa in iz Brkinov. Tip, ki ga je ustvarilo 17. stoletje, se je ohranil do našega stoletja, le da mlajši primerki izgubljajo ornamentalni okras. V stilnem razvoju pivških kamnitih križev se kaže trdoživost tradicije in kontinuiteta oblikovanja, značilna nenehna uporaba domačih vrst kamna, sivega školjkastega in enotnega apnenca ter izrazito školjkastega mohoraškega apnenca v svetlejših odtenkih.

Križe so postavljali kot kužna znamenja, pozneje tudi kot srečne povratke vojakov, na poljih pa za zavarovanje pridelkov. Ob križih so se ustavljale procesije, ko so molili za blagoslov pri delu na polju in ob pogrebi.

Pivka

Klenik

Zagorje

KAMNOSEŠTVO

Močnejši razvoj kamnoseštva se je pojavil v času gradnje železnice, saj je ob gradnji proge ostajalo veliko kamna, ki je bil primeren za obdelavo. Kamnoseška dejavnost se je najbolj razvila na Kalu, kjer še danes deluje kamnoseška družinska delavnica Avsec.

Družina Avsec je oblikovala kamnoseško učno pot, ki vodi mimo njihovega kamnoloma na Osojnici. Poleg svojega kamna uvažajo tudi od drugod. Nekoč so izdelovali največ križe, štirne, portale in razne posode, danes pa izdelujejo predvsem nagrobne spomenike in okenske police ter stopnice.

Kamnoseško pot na Kalu sta »odkrila« (z leve) Robert Smrdelj, pivški župan, in Tomaž Avsec, predsednik kulturnega društva Štirna. (Foto: Martina Margon)

ARHITEKTURA

ŠILENTABOR

Edini srednjeveški grad v teh krajih je bil Šilentabor, pozidan leta 1471, kot protiturška utrdba; v njegovih petdesetih izbah in kaščah so pred Turki in drugimi roparji, ki so pogostoma krožili po deželi, našli zavetje prebivalci okoliških vasi z obeh strani grebena. Ostanki gradu še danes pričajo o tem, da je šlo za mogočno utrdbo, ki je vrsto let uspešno kljubovala pritisku Turkov. Njihovi najhujši vpadi so se odvijali po letu 1469. Prihajali so po več poteh, njihov cilj je bil predvsem plenitev revnega kmečkega prebivalstva, ki je bilo prepuščeno samoobrambi. O turški nevarnosti so se ljudje obveščali s sli, pozneje pa so prižigali grmade na daleč vidnih visokih hribih. Kmetje so si gradili utrjena zavetišča, tako imenovane tabore, na vzpetinah okrog cerkva ali pa so se zatekli v varno zavetje kraških jam.

Grad je pogorel. V izročilu je ostalo, da so ga razdejali puntarji, saj se je zadnja bitka poslednjega vseslovenskega kmečkega upora leta 1635 odvijala prav na tem območju. A zgodovina ve povedati, da je grad leta 1700 močno poškodovala strela, dokončno pa so ga razdejali Francozi v napoleonskih vojnah 100 let kasneje.

Pogled s Šilentabra

Cerkvena arhitektura

CERKEV SV. MARTINA na Šilentabru

Cerkev sv. Martina, ki stoji sama na grebenu z razgledom po dolini Reke, je obdana s pokopališčem. Kamen, ki ga tu ne manjka, ji je dal svojsko podobo in je tudi njen glavni okras. Zvonik s preprosto streho, a izrazitimi vogelnimi kamni, ji daje trden videz. O starosti pa najbolje spregovori prezbitenarij z gotskimi rebri in zazidanimi šilastimi okni. Zgrajen je bil v prvi polovici 15. stoletja. Cerkev sodi v skupino preprostih gotskih podeželskih cerkva, ki so tako značilne za naše ozemlje. Največja dragotina je slikarija, ki se je najbolje ohranila na oboku. Kot pravijo strokovnjaki, so bile slike narejene pred letom 1464 in sodijo v istrsko-kraški umetnostni krog. Druga cerkvena oprema ni dočkala boljših časov. Gre za v osnovi romansko cerkev, v kateri so grobovi ravbarjev.

Baročna doba je prispevala prostorno ladjo in najbrž so kamniti okraski sad dela tistih ljudskih kamnosekov, ki so se v 17. stoletju razširili po Pivškem in pustili številne sledove po hišah in cerkvah. Tudi obe grobnici, o katerih govorijo napisi, sodita v ta čas. V eni naj bi bil pokopan tudi škof *Andrej Jakob de Raunach*, ki je bil doma z bližnjega gradu. Cerkev je bila nekaj časa zelo zapuščena. Sredi sedemdesetih let so jo razkopali in pri tem odkrili temelje romanske apside, v zadnjih letih je dobila streho in taka čaka boljših časov.

V ljudskem pripovedovanju je bil tu nekoč sedež župnije (prva z dokumenti izpričana župnija na Pivškem je Slavina iz 12. stoletja), kamor so grinašali mrličje od daleč. Cerkev pa naj bi zgradil graščak s Šilentabra, ki je bil hudoben in je na eni svojih razvratnih zabav po pomoti ubil svojo dobro ženo (ta motiv je uporabil Miroslav Vilhar v pesmi). Pravijo, da je bilo nekoč tu župnišče, malo nižje pa samostan (o tem govori krajevno ime Kloštrske Njive). Vse to so seveda zgodbe, ki nimajo pisne podlage, živijo pa v pripovedovanju ljudi. Zgodovinski spomin tudi vsako leto na Martinovo nedeljo privabi sem ljudi, da kljub skromni, skorajda zapuščeni notranjščini cerkve počastijo velikega svetnika.

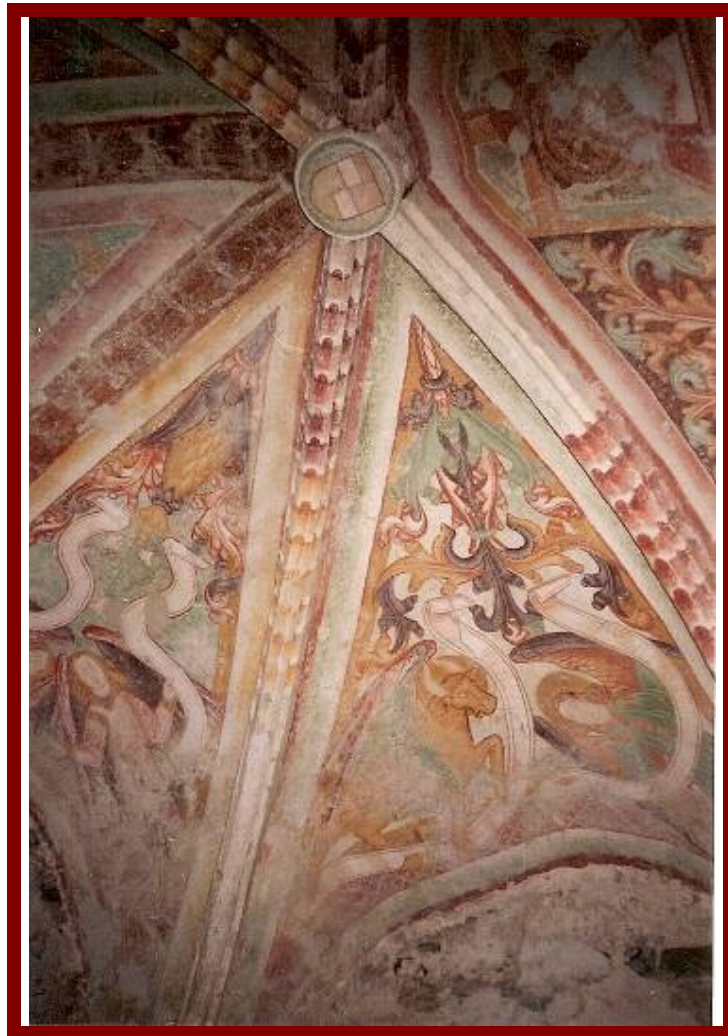
Cerkve Sv. Martina in grobnica v cerkvi

Gotske freske

Cerkev na Šilentabru je bila verjetno zgrajena v 11. ali 12. stoletju, zrasla pa naj bi na temeljih prvotne kapele iz 4. stoletja. Ostanki apside so prikazani v tleh prezbitorija, a so potrebni obnove. Freske so mlajše, naslikane so bile okoli leta 1450 in so delo Mojstra bohinjskega prezbitorija, slikarja, ki je poslikal tudi cerkev svetega Janeza v Bohinju. Cerkev je bila v času baroka prezidana. Stare freske so takrat zasekali in prekrili z novim ometom. Ponekod so odpadle. Poslikave so bile zaradi prisotnosti sige zelo poškodovane.

Na stropu prezbitorija poslikava prikazuje štiri evangeliste in šest angelov. Na stenah v lunetah so naslikani prizori Jezusovega trpljenja. V spodnjem delu sta dva angela, patron cerkve sveti Martin na konju, ki deli plašč z beračem, sveti Peter in Pavel in še štiri svetniki, kateri, pa restavratorji še niso odkrili, saj morajo poslikave še očistiti na slavoločni steni pa sta freski Marijinega oznanenja in mučeništvo sv. Ahaca.

Freske so letos vstale iz pozabe, saj je po 7 letih končala njihovo obnovo skupina restavratorjev Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

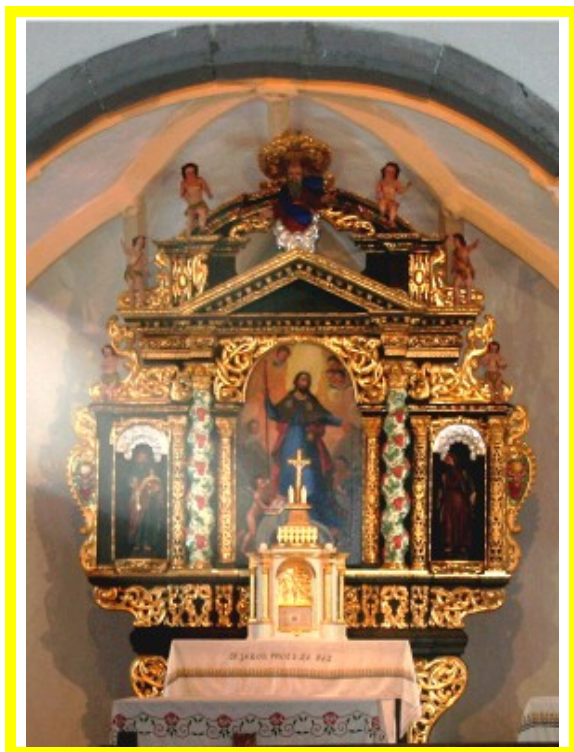

Freske v cerkvi Sv . Martina

Zlati oltarji

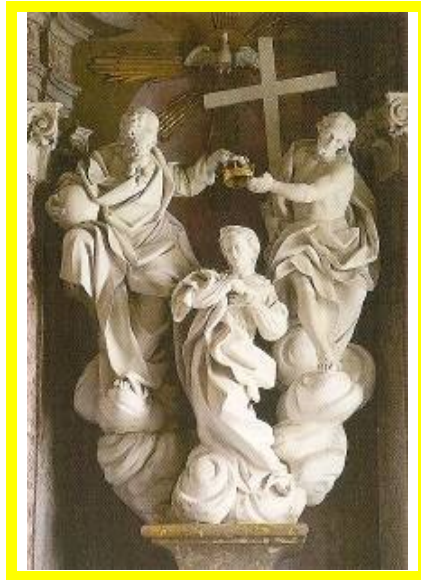
Posebnost med oltarji na Pivškem je »zlati oltar« v cerkvi Sv. Jakoba v Narinu pri Pivki. Čas njegovega nastanka je sredina 17. stoletja.

Naziv »zlati oltar« se je v slovenski umetnostni zgodovini uveljavil kot strokovna oznaka za lesen, rezljan in poslikan oltarni nastavek 17. stoletja. Tako je te oltarje poimenovalo ljudstvo predvsem zaradi bogate pozlate ter bogatega videza slikovito rezljane ornamentike in množice figur ter posebnega načina osvetljave. V ozadju glavne niše je večkrat nameščeno rumeno steklo, svetloba pa prihaja od okna do njega po posebnem svetlobnem jašku. Podobno kot gotski oltar tudi »zlati oltar« streми v višino, krasijo ga ornamenti z rastlinjem, angeli, puttiji, bogato so rezljani, pozlačeni in poslikani. Svetniške podobe izginjajo v celoti in kip, ki ga ločimo od celote, deluje negotovo.

Baročni oltarji

Na našem področju je prisoten tudi velik baročni kipar iz Ljubljane, po rodu sicer Benečan, Francesco Robba. Njegovo delo Marijino kronanje danes stoji kot stranski oltar v župnijski cerkvi v Slavini. Ta kip je nekoč stal pri Sv. Trojici nad Trnjem. Po požaru pa so ga prestavili v Slavino.

POKOPALIŠKI STEBRI

Predvsem etnografska posebnost, ki se je ohranila na Pivki, so železna kovana vrata na vseh cerkvenih obzidjih. Ti so pogosto poudarjeni tudi z dekorativnimi piramidami in obeliski. Vrata so danes v večini že odstranili, ostali pa so še njihovi kamniti okvirji, zgrajeni iz apnenca, na Šilentabru, v Zagorju, Petelinjah, Parjah, Palčju in drugod.

Palčje

V arhitekturi najstarejših pivških cerkva so opazne sledi nemške gotike in italijanske renesanse, a nad portali jih ima največ vklesane letnice iz 17. stoletja, iz časa, baroka, ko so jih v zagonu katoliške obnove prezidavali in dozidavali zvonike: marsikje so takrat odprte line za zvonove, značilne za Sredozemlje, zamenjali s pravimi zvoniki.

Cerkev v Narinu in na Kalu, zvonik na preslico

Cerkveni portali: Slavina in Narin

Velik vpliv na cerkveno umetnost sta imela Dr. Anton Požar in slikar Stane Kregar.

Dr. ANTON POŽAR

Duhovnik, kulturni in narodni delavec s Pivškega se je rodil 1912. Za čas svojega življenja je pustil močan pečat na Pivki s svojim delom.

Na svojo prošnjo je leta 1949 postal župnijski upravitelj v rodnem Št. Petru (Pivki) na Krasu. Leta 1958 je bil imenovan za ravnatelja srednje verske šole v Vipavi. Redno je poučeval slovenščino in latinščino, likovno in glasbeno umetnost, občasno tudi nemščino. Pisal je učbenike, članke in biografije za Primorski biografski leksikon. Umrli je 22. maja 1996.

Ljudem je ostal v spominu kot velik ljubitelj umetnosti. S takšno skrbjo, kot jo ima malokdo za našo skupno kulturno dediščino, in z ljubeznijo do umetnosti, je obnavljal cerkve po vseh krajih svojega delovanja.

V Pivko je pripeljal dva umetnika. Slikarja Staneta Kregarja, ki je poslikal celoten prezbitarij župnijske cerkve, in arhitekta Jožeta Plečnika, ki je izdelal načrte za prenovo notranjščine. Po Plečnikovi smrti je notranjščino urejal Plečnikov asistent Anton Bitenc. Za obnovo nekaterih kipov pa je poskrbel akademski kipar Jože Lapuh iz Narodne galerije.

Ko je služboval v bližnji Matenji vasi, je dal notranjost cerkve Sv. Ivana poslikati Mari Kraljevi, cerkev Sv. Petra v Lokvi na Krasu pa Tonetu Kralju.

Bil je velik domoljub. S srcem je bil navezan na slovenski narod, slovenski jezik, slovensko književnost oziroma na slovensko kulturo nasploh. Dobro je obvladal slovensko književnost, zelo doma pa je bil tudi na slovenskem jezikovnem področju. Zato je bil zelo rad profesor slovenskega jezika. O njegovi veliki ljubezni do pisane besede priča njegova zasebna knjižnica, v kateri je posebno mesto pripadalo prvi izdaji Dalmatinove Biblije.

STANE KREGAR

Akademski slikar in duhovnik Stane Kregar je bil umetnik, ki se je pri nas zapisal tako v posvetni kot cerkveni umetnosti.

Kot cerkveni umetnik je ustvaril nešteto del in osnutkov za freske v cerkvah, slikana okna, mozaike, oltarne podobe, oblikoval je tudi paramente in cerkvene bandere. Ta dela se nahajajo v cerkvah in samostanih po celi Sloveniji in tudi v tujini.

Delček svoje dediščine je zapustil v župnijski cerkvi Sv. Petra v Pivki, kjer je poslikal celoten prezbitarij. Cerkev so kasneje opremili še s štirimi njegovimi slikanimi okni, eno je v prezbitariju, trije v ladji. Posebej za cerkev Sv. Petra je izdelal nekaj paramentov in bander.

Poslikave Staneta Kregarja

Pivška hiša

Hiše na Pivškem so bile izdelane predvsem iz kamna, značilna so bila lesena polkrožna ali pravokotna vrata. Portal je bil narejen iz klesanega kamna. Nekateri vhodi so bili enojno ali dvojno obokani. Okna so bila zavarovana z železnimi križi, okvirji so bili izdelani iz klesanega kamna. Za kmečko stavbarstvo na Notranjskem so značilne arkade – oboki, ki slone na stebrih.

Utrdbe na Primožu in Habjanovem hribu

Na obrobju Pivške kotline je dobro ohranjena utrdbena zapuščina Alpskega zidu, ki ga je z namenom utrjevanja meje v tridesetih letih prejšnjega stoletja zgradila Kraljevina Italija. Za obrambo meje je bil osnovan poseben rod vojske »Guardia alla frontiera«. Utrjevanje meje je bil finančno in organizacijsko ogromen projekt, ki je poleg izgradnje pretežno podzemnih utrd obsegal tudi gradnjo vojašnic, skladišč, cest, vodnih zbiralnikov in podobno. Zanimivo je, da ta obrambni sistem nikoli ni služil za dejansko vojskovanje. Gradnja utrd je potekala v največji tajnosti, saj domačini niso vedeli kaj gradijo. Delavce so pripeljali z juga Italije, domačini so dovažali le material, vodo ter hrano do stražarskih mest. Utrdbe ali bunkerji, kot jim pravijo domačini, so imele in še imajo pridih skrivnostnosti. Vsaj za dva največja utrdbena sistema na Primožu nad Pivko ter na Habjanovem hribu pa lahko trdimo, da sta imela za tiste čase sodobne prezračevalne naprave s filtrskim sistemom, vodne rezervoarje, električni agregat in razsvetljavo, skladišče za hrano ter bivalne prostore za vojake.

Osrednje utrdbe, ki se nahajajo na Primožu nad Pivko, imajo 481 m utrjenih rogov, ki povezujejo vse funkcionalne prostore v podzemlju. Nekatere utrdbe okrog Pivke so Nemci v strahu pred partizani leta 1944 poskušali razstreliti, med njimi tudi največje na Primožu, vendar jim je to le delno uspelo. Zelo zanimiv ter dobro ohranjen je sistem utrd na Habjanovem hribu, ki se nahaja tako rekoč v središču Pivke.

Pivška presihajoča jezera

Pivško kotlino ob razvejani reki Pivki, na kateri je bilo nekoč kar 37 mlinov, je narava obdarila s posebnimi kraškimi pojavi – na površju se pojavijo številni izviri in bruhalniki, ki napolnijo nižje manjše in večje kraške kotanje in tako nastane sedemnajst presihajočih jezer.

reka Pivka

Palško jezero

Dvanajst se jih nahaja v občini Pivka – Petelinjsko jezero, Klenško jezero, Palško jezero, Radohovsko jezero, Parsko jezero, Malo in Veliko Drskovško jezero, Malo in Veliko zagorsko jezero, Laneno jezero, Kljunov ribnik, Kalško jezero.

Pivška presihajoča jezera so vedno zanimiva in vredna obiska. V sušnem času se prikaže prostrano, s travnato preprogo prekrto dno, ob polni vodi oddajajo jezera neko skrivnostno lepoto, če pa pozimi zaledenijo se ponuja naravnost čarobno zimsko razpoloženje.

Dve med jezeri – Petelinjsko in Palško – sta večji in obstojnejši. Ob deževjih se napolnita in obdržita več mesecev, v sušnem obdobju pa se umakneta v podzemlje in dno jima preraste trava, ki jo domačini še kosijo.

Večina jezer je poimenovanih po bližnjih naseljih: Malo in Veliko Drskovško jezero, Malo in Veliko Zagorsko jezero, Parsko jezero, Petelinjsko jezero, Palško jezero, Klenško jezero.

Na dnu njihovih kotanj so ob sušnem obdobju prostrani travniki in sprehod prek njih je zlasti v poletnem času res nekaj posebnega, predvsem za poznavalce rastlinstva in živalstva travišč

Palško jezero je največje kraško jezero ob Pivki, le po trajanju ga prekaša sosednje Petelinjsko. Nahaja se severno od Palčja v poldrugi kilometer dolgi in pol kilometra široki kraški globeli s precej ravnim nasutim dnom v višini med 543 in 550 m. Približno četrta leta je v globeli jezerska voda, sicer pa je jezero suho. Ob močnejšem deževju vre voda iz kraškega podzemlja predvsem na vzhodni strani ob vznožju Škrljaka (782 m), najmočnejši izvir pa je gotovo Matijeva jama, iz katere priteka manjša reka z do 6 m³/s pretoka. Gre za tipično kraško estavelo, v katero ob upadanju jezero tudi odteka. Iz Matijeve jame so nekdanje črpali vodo za vojaške potrebe, ljudje pa vode nikdar niso uporabljali. V jami so našli človeške ribice (*Proteus Anginus*), potapljači pa so se v jami že večkrat potapljali v sifonski vodni rov, ki vodi v javorniško podzemlje. Gladina kraške vode niha tudi za več kot 45 m, po ljudski pripovedi pa je bilo jezero najbolj polno v letu 2000. Vodo jezero v glavnem dobiva iz prevotljenega podzemnega krasa ob vznožju Javornikov, ob upadanju pa oskrbuje z vodo nekoliko nižje Petelinjsko jezero.

Petelinjsko jezero je drugo največje presihajoče jezero na Pivškem, v njem pa se voda najdlje zadržuje - povprečno okrog pol leta.

Je podolgovato v smeri sever – jug raztegnjene oblike z dnom v višini okrog 530 m. Na jezerskem dnu ni mogoče nikjer prodreti v podzemlje, pritočna pa je vzhodna stran jezera, medtem ko so na severni in južni strani jezera ponori in estavele.

Največjo pozornost zasluži 12 - 15 mm dolg rakec, ki se nahaja v jezeru. Rakec je bil najprej opisan iz mlak v spodnjem toku reke Neretve. Kasneje so ga našli še v dveh majhnih mlakah ob Cerkniskem jezeru. Ker so kasneje ti dve mlaki zasuli, so s tem uničili tudi rakce. Petelinjsko jezero je sedaj edini kraj na svetu, kjer še lahko najdemo te majhne, a zelo zanimive živali. Tudi zaradi velikega števila drugih vrst rastlin in živali je bilo Petelinjsko jezero ocenjeno kot eno od najbolj zanimivih jezer.

Če strnemo naše opisovanje zanimivih krajev, kulturnih spomenikov in vplivnih ljudi, bi lahko dejali, da čeprav dolino reke Pivke sekajo prometnice od Kvarnerja v notranjost celine in se je tam razvila industrija, je naravno okolje še ohranjeno.

Spokojno vzdušje podeželja in zastrta lepota pokrajine se razodevata zlasti popotnikom, ki ju spoznava peš, na konjih ali s kolesi, in tistim radovednežem, ki si izven turističnega vrveža raje sami utirajo poti k znamenitostim in ljudem. Na široko so jim odprta vrata turističnih kmetij.

Dolino ob razvejani reki Pivki je igriva narava obdarila s kraškimi značilnostmi – dvanajstimi presihajočimi jezери. Dve med njimi – Petelinjsko in Palško – sta večji in obstojnejši. Ob deževjih se napolnita in se obdržita več mesecev, v sušnem obdobju pa se umakneta v podzemlje in dno jima preraste trava, ki jo domačini še kosijo.

Pokrajina pa v sebi krije tudi sledove razgibane preteklosti, kot so najdišča iz kamene dobe v Parski golobini, gradišča iz železne dobe, ostanki gradov Šilentabor in Kalec, kamnite križe ter številne stare cerkve po vaseh z deli znanih umetnikov..

3.2. UMESTITEV PREDSTAVLJENE IDEJE V SEDANJI PROSTOR IN ČAS

Izdelava informacijskih tabel, opisano v nalogi.

3.3. RAZČLENITEV PREDSTAVLJENE IDEJE IN OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA

Naš predlog informacijskih tabel je priloga te raziskovalne naloge.

3.4. PREDSTAVITEV PLANA IZVEDBE PREDSTAVLJENE IDEJE

Raziskovalno nalogo bomo predstavili na Festivalu TPLG, 16. marca v Postojni, na spletni strani šole in občine.

Svoje zamisli, kako bi lahko uresničili naše ideje, smo predstavili turističnemu društvu v kraju. Člani društva so nam obljubili pomoč pri namestitvi dopolnilnih informacijskih tabel, ki jih bomo izdelali.

O skupni akciji bomo ljudi obveščali preko lokalnih časopisov in spletnih strani šole in občine.

4. SKLEPNI DEL

Pri izdelavi turistične naloge smo ugotovili, da je potrebno pozornost usmeriti v osveščanje ljudi o tem, da bi naš kraj ostal urejen in lep ter kot tak tudi privlačnejši za turiste.

Pohodništvo postaja vsak dan več ljudem način rekreacije. Le-te bi radi opozorili na umirjeno uživanje v naravi in občudovanje kulturne ter arhitekturne dediščine z obiskom opisanih točk.

Literatura:**Internetne povezave:**

<http://www.pivka.si/podrocje.aspx?id=76>

<http://www.pivka.si/podrocje.aspx?id=2>

<http://www.pivka.si/podrocje.aspx?id=226>

Emilijan Cevc: Slovenska umetnost, Ljubljana, 1966,

Janez Zabukovec: Slavina, Ljubljana, 1910,

Ljudje in kraji ob Pivki, Kulturna skupnost Postojna, 1975,

Ti imaš kjuče, Društvo za krajevno zgodovino in kulturo Lipa, Pivka 2007,

Dr. Anton Požar, Društvo za krajevno zgodovino in kulturo Lipa, Pivka 2005

Kazalo

ZAHVALA	2
POVZETEK NALOGE	3
1. UVOD	4
1.1. PREDSTAVITEV IZBRANE TEME IN STRUKTURE NALOGE	4
1.2. UPORABLJENE METODOLOGIJE PRI IZDELAVI NALOGE	4
1.3. OPREDELITEV VIROV, UPORABLJENIH V RAZISKAVI	4
1.4. OPREDELITEV SKUPINE ZA IZBIRO PREDLAGANE TEME	4
2. RAZISKOVALNI DEL	5
2.1. VSEBINSKA IZHODIŠČA TURISTIČNE NALOGE	5
2.2. RAZISKAVA- PREDVIDENE OMEJITVE IN POTEK RAZISKAVE	5
2.3. REZULTATI RAZISKAVE	5
3. OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA	6
3.1. PREDSTAVITEV IDEJE	6
Kratek zgodovinski oris	6
Zgodovinske in kulturne znamenitosti	13
3.2. UMESTITEV PREDSTAVLJENE IDEJE V SEDANJI PROSTOR IN ČAS	28
3.3. RAZČLENITEV PREDSTAVLJENE IDEJE IN OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA	28
3.4. PREDSTAVITEV PLANA IZVEDBE PREDSTAVLJENE IDEJE	28
4. SKLEPNI DEL	28
Literatura	29
Kazalo	30